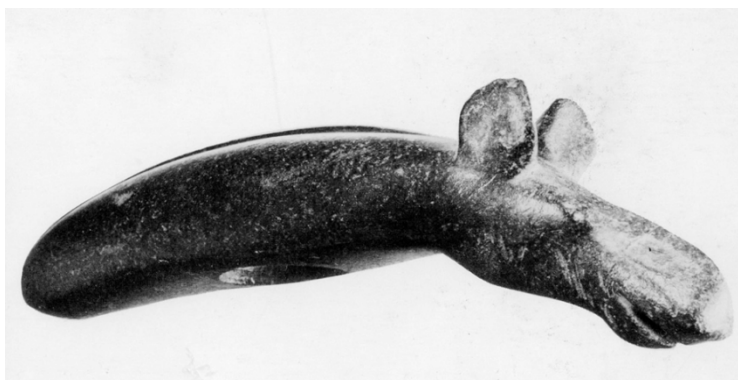

ALUNDAÄLGEN

Alundaälgen är känd världen över som en av yngre stenålderns (2500-1500 f. Kr) vackraste djurskulpturer. Den är c:a 4000 år gammal. Den hittades i Norrlövsta, Alunda socken Uppland sommaren 1910, omkring 1km NV om torpstället Granlund vid utdikning av en myr.

Alundaälgen har formen av en yxa med flat undersida och en kraftigt markerad välvd ryggås som sträcker sig ända till eggpartiet. På undersidan finns ett koniskt skaft hål som går nästan ända upp till ryggåsen. Innanför älgens läppar finns en genombruten mun. Ytan är polerad och den är tillverkad av svart grönsten en bergart under omvandling till täljsten. Stenen är relativt lätt att bearbeta. Stenen finns i östra Finland och Karelen. Älghuvudet är 20.75 cm långt och 4,5 cm brett mittför skafthålet. Upphittaren visade i september 1910 sitt fynd för komminister, senare kyrkoherden Carl Silwer efter att först ha försökt sälja sitt fynd till skogvaktaren, som bjöd honom högst 2 kronor för "Käppkryckan". Kyrkoherde Carl Silwer förstod värdet av fyndet och skickade det till docent Oskar Almgren vid Uppsala Universitet och upphittaren av det sällsynta fyndet fick 150 kronor från Riksantikvarien (motsvarar i dag c:a 7500 kronor). Alundaälgen förvaras nu på Statens Historiska museum (inv.nr 14168). Almgren undersökte fyndplatsen sent på hösten 1910 och hans medarbetare fullföljde undersökningen i maj 1911. Man konstaterade att älgfiguren var ett lösfynd, inga andra föremål hittades och det finns inga kända stenåldersboplatser i närheten.

Varifrån kommer Alundaälgen

Hur älgfiguren hamnat i Alunda finns det olika teorier om. Det troliga är att den kommer från östra Finland eller Karelen med fiskare och fångstmän. Det har konstaterats på andra områden att kontakt har förekommit i båda riktningarna, från Sverige kom de båtformade stridsyxorna till Finland vid denna tid och Finska stenåldersfynd i Uppland är inte ovanliga. Liknande fynd av älghuvudskulpturer har gjorts i finska och ryska Karelen t.ex. Säckijärvi socken väster om Viborg och i Hvittis socken i Satakunta. Ingen av figurerna har så hög kvalitet som Alundaälgen.

Alundaälgens användning

Det har spekulerats om Alundaälgens användning. Den är oduglig som vapen då djurformen och skafthålets utformning gör, att tyngdpunkten hamnar fel. På hållristningar i Nämforsen i Ångermanland finns bilder av människor bärande älghuvudkrönta stavar. Även om man inte har haft djur som totem eller gudar finns det inget som inte talar för att de skulle ha betraktats som heliga och burits med vid jakt. Man skulle kunna säga att det har funnits en tid där all jakt var rituell. Vi får därför anta att jakten var omgiven av olika ceremonier och riter.

Referenslista för den som vill läsa mer om Alundaälgen

Almgren Oskar	1907	Nordiska stenåldersskulpturer
<i>Fornvännen</i> . Stockholm.
	1911a	Ett Karelskt stenvapen med älghuvud funnet i Uppland.
1. Arkeologisk utredning
<i>Fornvännen</i> . Stockholm.
	1911b	Älgbilden från Alunda. Jämte några ord om stenåldersfolken i Uppland
<i>Upplands fornminnesförenings tidskrift XXVIII</i> . Uppsala.
	1912	Alunda sockens fornminnen
<i>Upplands fornminnesförenings tidskrift XXVIII</i> . Uppsala.
Martin Eriksson	1964	Viltstråk, forntidsvägar och namn i norra Alunda.
<i>Olands-bygden</i>
Lindkvist	1994	Fångstfolkens bilder. En studie av de nordfennoskandiska Kustanknutna jägarhällristningarna. <i>Theses and Papers in Archaeology N.s A5</i> . Stockholm.
Orring	1991	Historia i fickformat. <i>Statens Historiska Museum</i>
Sten och bronsålderns ABC. Stockholm.
Reuterskiöld	1911	Ett karelskt stenvapen med älghuvud funnet i Uppland.
2. Till frågan om älgbildens användning. <i>Fornvännen</i> . Stockholm.
Sernander Eriksson	1911	Ett karelskt stenvapen med älghuvud funnet i Uppland.
3. Naturförhållandena på fyndplatsen. <i>Fornvännen</i> Stockholm
Silwer Carl	1926	En sannsaga om Alundaälgen..
<i>Alunda-bygden</i>
Westin	1945	Älgbild från Ängsta
<i>Fornvården 9:1</i> . Uppsala